

Výzva Budování kapacit pro rozvoj škol II
Povinně volitelná aktivita č. 7

Didaktický posudek programu

Dva odborné a didaktické posudky jsou součástí finální verze každého vytvořeného programu. Dva posuzovatelé zpracovávají posudky nezávisle jeden na druhém a současně se nepodíleli na tvorbě posuzovaných programů a s nimi souvisejících materiálů. Smysl a podmínky zpracování odborných a didaktických posudků jsou uvedeny v Pravidlech pro žadatele a příjemce – specifická část, kap. 5,2,4:

Případné připomínky a návrhy posuzovatelů příjemce vypořádá a zadá posuzovatelům (kteří zpracovali původní posudek) následně vypracování nového posudku. Podmínkou pro schválení výstupu jsou dva doporučující posudky, které budou součástí finální verze programu.

Schvalující posudky potvrzují soulad nově vytvořeného programu se zaměřením výzvy, soulad se strategickými dokumenty, s pojetím Kompetencí pro demokratickou kulturu, s požadavky na výstupy této aktivity a potvrzují potřebnou odbornou a didaktickou úroveň vytvořeného programu.

I.

Příjemce	České vysoké učení technické v Praze
Registrační číslo projektu	CZ.02.3.68/0.0/16_032/0008181
Název projektu	Informace pro rozvoj demokratické společnosti
Název vytvořeného programu	Blok č. 1 - Krizová komunikace
Pořadové číslo zprávy o realizaci, ke které je posudek dokládán	

II.

1. Celkové zhodnocení programu

a) *Je název programu srozumitelný a vyjadřuje jeho obsah?*

Název programu je srozumitelný, protože je maximálně stručný a tudíž úderný, vhodný pro zapamatování. Tematika je zásadní pro běžný život. Kritické myšlení je inovativně vztaženo i ke krizové komunikaci, která strategie zvládnání mezilidských vztahů posunuje k mezním hranicím, jež se rovněž v běžném životě proměňují. Jednoduše řečeno, projekt vede k tomu, aby si dospívající jedinec uvědomil schopnosti a možnosti, jak využít svůj lidský potenciál, svou tvořivou energii a jak efektivně lze komunikovat se svým okolím.

b) *Odpovídá název programu názvu, který příjemce uvedl do přílohy žádosti o podporu Přehled vytvářených programů a zvolených tematických oblastí?*

Název programu odpovídá názvu, který příjemce uvedl do žádosti o podporu *Přehled vytvářených programů a zvolených tematických oblastí*. Ve všech předložených dokumentech, se jednotně uvádí též název.

c) *Je jasně stanoven cíl programu?*

Cíle tohoto programu jsou v úvodu *Metodiky pro učitele* pod názvem *Kritické myšlení a krizové komunikace* od Moniky Dobiášové pouze naznačeny (s. 4-5) v *Plánu výuky*. Cíl je v podstatě vymezen jako osvojení praktických dovedností včetně řady užitečných technik pro úspěšnou realizaci náročných životních situací. Nejedná se v tomto případě o nějaký závažný nedostatek, protože ke každé oblasti autorka stanovuje dílčí cíle. Jejich struktura v podstatě směřuje buď k získání kritického myšlení, nebo ke komunikaci v krizových podmínkách.

d) *Je dosažení vzdělávacího cíle programu reálné?*

Dosažení vzdělávacích cílů je reálné. Projekt, který má logickou strukturu, je detailně rozepsán a je tu návaznost teoretických poznatků na praktické procvičování. Ke všem úkolům se stanovují formálně pestrá a tematicky rozmanitá cvičení s dostatečnou časovou dotací. Autorka dobře stylizuje a omezujíc teoretickou terminologii na minimální míru. Rovněž i úkoly v pracovním sešitu a v pracovních listech posluchače zaujmou a povedou k reálnému dosažení vzdělávacích cílů.

e) *Je vzdělávací cíl stanoven v souladu s Kompetencemi pro demokratickou kulturu – viz kap. 2 Pravidel pro žadatele a příjemce – specifická část?*

Vzdělávací cíl je v souladu s *Kompetencemi pro demokratickou kulturu* (kap. 2 Pravidla pro žadatele a příjemce – specifická část).

f) *Pokud je program určen dětem a žákům, jsou rozvíjeny odpovídající klíčové kompetence? Je vzdělávací cíl stanoven v souladu s příslušným RVP?*

Klíčové kompetence nejsou v předložených dokumentech a vůbec v celém programu uvedeny, což vyplývá z nedostatečného určení integrovaných vzdělávacích cílů. I přes tento nedostatek tematika programu koreluje s RVP pro druhý ročník středních škol, a to v rámci občanské výchovy zaměřené na konkretizaci významu relevantních informací vedoucích k rozvoji demokratické společnosti.

g) *Pokud je program určen pedagogům, odpovídá vzdělávací cíl programu potřebám jejich pedagogické praxe?*

Ačkoli cílová skupina rovněž není pregnantně stanovena, z *Manuálu* vyplývá, že se nejedná o program, který by byl explicitně určen pedagogům. *Metodika pro učitele* však představuje i pro pedagogy vhodnou faktografickou pomůcku pro jejich teoretický základ a i návod, jak se studenti pracovat, tudíž tento materiál může sloužit v jejich pedagogické praxi.

h) *Je jasně stanovena cílová skupina?*

Cílová skupina není stanovena, v předložených dokumentech není uvedena informace, v kterém ročníku byl program ověřován. Pravděpodobně se jedná podle charakteru RVP o druhý (event. třetí) ročník nejen gymnázií, ale obecně středních škol. Musí se jednat již o vyspělejší jedince schopné si uvědomovat důsledky svých činů a tomu funkčně přizpůsobovat strategii mezilidské komunikace. V pracovních sešitech se uvádí bez určení jak celá skupina studentů středních škol a víceletá gymnázia.

i) *Odpovídá zvolená cílová skupina programu údaj, který uvedl příjemce do přílohy žádosti o podporu Přehled vytvářených programů a zvolených tematických oblastí?*

Zvolená cílová skupina je táž, kterou příjemce uvedl do přílohy žádosti o podporu *Přehled vytvořených programů a zvolených tematických oblastí*.

j) *Odpovídá zaměření a obsah programu zvolené cílové skupině?*

Autorka jasně cílí předložený program na středoškolskou skupinu pravděpodobně druhého ročníku. Tomu totiž odpovídá úroveň teoretické části, ale zejména procvičovací příklady, cvičení, úkoly, které se snaží studenty motivovat i využít herní prvky s aktivizační funkcí. Všechny tematické bloky mají stanoveny úkoly na samostatné procvičování, ale již tradičně zde absentuje zřetel ke zpětné vazbě, tj. ověření výsledků. Po grafické stránce je praktická část předloženého programu na odpovídající úrovni. Pro demonstraci kritického myšlení byl zvolen vhodný a atraktivní příklad na vztah ideologie a filmu prostřednictvím významné tvůrkyně Leni Riefenstahlové, zejména její film *Triumf vůle*, který i na řemeslné a esteticko-výrazové stránce je zpracován kvalitně, avšak zůstává ideologickou propagací nacismu. Podobné příklady uměleckých tvůrců a vědců sloužících nacistickému režimu, kteří později našli uplatnění, nalezneme i v jiných oblastech.

k) *Pokud se jedná o program s uzpůsobením pro žáky se SVP ve smyslu společného vzdělávání, je splněna podmínka, že jej mohou žáci se SVP bez problému absolvovat?*

Nejedná se o program s uzpůsobením pro žáky se SVP ve smyslu společného vzdělávání:

l) *Odpovídá obsah a pojetí programu Kompetencím pro demokratickou kulturu a pojetí aktivity č. 7 ve výzvě?*

Obsah a pojetí předkládaného programu odpovídá *Kompetencím pro demokratickou kulturu* a pojetí aktivity č. 7.

- m) *Není koncepce programu v rozporu s pojetím Kompetencí pro demokratickou kulturu a pojetím aktivity č. 7 ve výzvě?*

Koncepce předkládaného programu není v rozporu s pojetím *Kompetencí pro demokratickou kulturu* už proto, že program v klíčových kompetencích je směřován k rozvoji občanské a ekonomické, částečně i čtenářské i finanční gramotnosti. Student tak bude schopen se efektivně na základě vyselektovaných informací rozhodovat a orientovat se v moderní společnosti jako její uvědomělý občan

- n) *Odpovídá obsah programu zvolené tematické oblasti (viz kap. 5.2.4 Pravidel pro žadatele a příjemce – specifická část), kterou příjemce uvedl do přílohy žádosti o podporu Přehled vytvářených programů a zvolených tematických oblastí?*

Obsah programu zvolené tematické oblasti odpovídá (kap. 5.2.4. *Pravidla pro žadatele a příjemce – specifická část*), jak jsem mohl posoudit, co žadatel napsal do žádosti o podporu (*Přehled vytvářených programů a zvolených tematických oblastí*). Všechny tematické oblasti kritického myšlení ve vazbě i na komunikaci v krizovém momentu jsou pokryty, autorka je důsledně zpracovala a nic neopomněla.

- o) *Odpovídá hodinová dotace obsahu a cílům programu?*

Celková hodinová dotace chybí, přesto však jsou jednotlivé tematické bloky přesně specifikovány, kolik času zabere teorie a kolik času praktické procvičování: jednotlivé úkony jsou konkretizovány i na minuty v rámci jedné hodinové dotace. Autorka se snaží omezit teoretickou výuku a důraz klade na praktické procvičování. Lze konstatovat, že hodinová dotace odpovídá obsahu a cílům programu.

- p) *Je program zpracován na dostatečné grafické úrovni s využitím vzoru přílohy pro vzdělávací program (viz vzor na webu MŠMT)?*

Celkové provedení je po grafické stránce velmi uspokojivé a využívá vzor přílohy pro vzdělávací program (vzor na webu MŠMT). Jednotlivé formy procvičování mají nápaditou úroveň a variabilitu. Oceňuji zejména zařazení v pracovních listech křížovky s tajenkou, jsou zde obrázky, fotografie, tabulky. Studenti mohou již na první pohled získat rychlou a snadnou orientaci v textu, který je vizuálně strukturován. Oceňuji, že u převzatých obrázků nechybí informační zdroj – a to přímo pod ním petitem, takže tento odkaz nepůsobí rušivě. Většina cvičení, jak je to didakticky běžné, je založeno na přiřazování a doplňování (většinou verbálním).

- q) *Je program zpracován ve všech částech, které obsahuje vzor přílohy pro vzdělávací program (viz vzor na webu MŠMT)?*

Program je zpracován ve všech částech podle vzoru přílohy pro vzdělávací program MŠMT.

- r) *Obsahuje program všechny povinné dílčí výstupy vzdělávacího programu tak, jak jsou uvedeny v popisu aktivity č. 7 v Pravidlech pro žadatele a příjemce – specifická část?*

Program má všechny povinné dílčí výstupy vzdělávacího programu uvedené v popisu aktivity č. 7 (*Pravidla pro žadatele a příjemce – specifická část*).

- s) *Obsahuje program všechny povinné dílčí výstupy vzdělávacího programu minimálně tak, jak je příjemce uvedl v příloze žádosti o podporu Přehled klíčových výstupů k naplnění indikátorů projektu ESF?*

Program obsahuje všechny povinné dílčí výstupy vzdělávacího programu, které příjemce původně uvedl v žádosti o podporu *Přehled klíčových výstupů k naplnění indikátorů projektu ESF*.

- t) *Proběhlo ověření programu dle podmínek uvedených v Pravidlech pro žadatele a příjemce – specifická část – viz kap. 2 a kap. 5.2.4?*

u)

Program byl ověřen podle podmínek uvedených v *Pravidlech pro žadatele a příjemce – specifická část*.

- v) *Je součástí finální verze programu Zpráva o ověření programu v praxi (viz vzor na webu MŠMT)? Byly do finální verze programu skutečně zapracovány poznatky z ověření programu v praxi?*

Součástí finální verze programu je *Zpráva o ověření programu v praxi*.

- w) *Vypořádal a zapracoval příjemce Vaše případné připomínky a návrhy, pokud jste je před vypracováním této finální verze posudku vznesl/a?*

Případné připomínky a návrhy pře vypracováním této finální verze posudku nebyly vzneseny.

- x) *Jaké jsou slabé a silné stránky programu?*

Slabé stránky:

1. Není jasně stanovena soustava vzdělávacích cílů a ani vymezeny klíčové kompetence.
2. Metodika pro učitele nemá celkově určenou časovou dotaci.
3. Absence pregnantně vymezené cílové skupiny, konstatuje se, že jde o studenty SŠ a víceletá gymnázia.
4. Ověření v praxi pravděpodobně neprošlo hlubší reflexí.

Silné stránky:

1. Tematická komplexnost programu, který obsahově vyčerpal problematiku.
2. Didaktická propracovanost programu: úkoly jsou stanoveny ke konkrétním tematickým blokům.
3. Dostatečný časový prostor pro procvičování praktické části.
4. Pestrost a variabilita jednotlivých úkolů (křížovka s tajemstvím, tabulky, obrázky, fotografie apod.).

- y) *Jak hodnotíte celkové zpracování programu a jeho kvalitu? Vložte slovní hodnocení. Pokud byste měl/a program ohodnotit známkou, jakou mu udělíte? Známkování jako ve škole, tj. od jedničky (nejlepší hodnocení) do pětky (nejhorší hodnocení).*

Po odborné stránce nelze mít k programu námitek, jen bych u tematické oblasti komunikace zařadil i jazykovědné poučení a v seznamu literatury se mohlo vedle titulů z psychologie a sociálně-právní oblasti objevit i filologický titul. Celkovou úroveň snižuje absence integrujícího vzdělávacího cíle, rovněž postrádám přesné stanovení celkové dotace a vymezení klíčových kompetencí.

Program z celkového hlediska (didaktického) hodnotím známkou 2 (dvě)

- z) *Doporučujete program k realizaci tvůrcem programu?*

Program lze doporučit tvůrcem programu vzhledem k tomu, že didakticky zpracoval a funkčně pokryl celou problematiku. Pokud by se upřesnily klíčové kompetence a lépe vymežila časová dotace,

program by byl využitelný i pro další zájemce. Problematika má totiž nespornou důležitost pro praktický život studentů a pedagogů.

aa) Doporučujete program k realizaci i dalšími subjekty?

Program doporučuji k realizaci i dalšími subjekty. Příklady jsou pečlivě zvoleny. *Metodika pro učitele* může sloužit i jako středoškolská příručka, pokud by se zkompletizovala odborná literatura, navíc obsahuje modelové příklady pro procvičování, které jsou formálně pestré a variabilní. Vhodná by zde byla licence pro volné využití.

2. Zhodnocení programu z didaktického hlediska

a) Jsou zvolené metody, postupy a formy výuky/realizace programu vhodné?

Metody, postupy, formy výuky jsou na kvalitní úrovni, neboť důraz je položen na procvičování fází a na pestrost jednotlivých úkolů. Jednotlivá cvičení jsou nejen v pracovních sešitech, ale i v *Metodice pro učitele*, k dispozici jsou zde kombinace variabilních otázek (zjišťovací, doplňovací, mentorovací) a po jazykové stránce jsou i správně formulovány, tj. uvozeny např. odpovídajícími vztažnými a uvozovacími zájmeny. V *Metodice pro učitele* se nachází v závěru zpětná vazba v podobě tabulky poskytující pevná kritéria pro ohodnocení členů skupiny. Většina úkolů, což lze pozitivně hodnotit, se provádí skupinově s následným, společným sebehodnocením. V pracovních sešitech je křížovka s tajenkou, tabulky, fotografie, obrázky, schematizované piktogramy. I detailní formy jsou pestré (kroužkování, doplňování, zatrhávání, přiřazování apod.). Po této stránce je projekt kvalitní.

b) Odpovídají zvolené metody, postupy a formy dané cílové skupině?

Odkazují na předchozí bod. Sice zde nejsou stanoveny přesně počty vyučovacích hodin z hlediska počtu dnů, v nichž by byl projekt realizován, ale platí skutečnost, že předkladatelka se snaží o pestrost a kombinovatelnost výukových metod. Ty odpovídají cílové skupině a nejsou nikterak náročné, protože program obecně cílí i na studenty víceletých gymnázií. Z hlediska budoucích maturantů jsou proto některé úkoly snazší, ale to je vyváжено tím, že jde o opakovací cvičení na známou, nikoli čistě novou látku.

c) Odpovídá obsah a odborná náročnost programu zvolené cílové skupině?

Náročnost programu po obsahové a odborné stránce v podstatě odpovídá široce definované tematické skupině. Autorka prezentuje základní, ale i rozšiřující informace. Bylo by však lepší je graficky, např. typem písma, odlišit. Ale na druhou stranu třeba zdůraznit, že autorka odborný text strukturuje do odseků jako vhodný, jednoduchý způsob „skriptového“ výkladu a velmi dobře formuluje a zjednodušuje odbornou terminologii, kterou názorně vysvětlí. Možná by bylo dobré uvažovat o zařazení na konec závěrečného tematického bloku tzv. interaktivní dílny, kde by studenti sami zhodnotili, co se naučili a co jim obsah programu přinesl.

d) Pokud je program určen pro děti a žáky, jsou zohledněny věkové zvláštnosti dané cílové skupiny?

Upozornili jsme, že zde není přesně vymezena cílová skupina, která je v pracovních sešitech označena jako středoškolští studenti a posluchači víceletých gymnázií. Metody a poznatky v pracovních sešitech jsou variabilní a spíše tendují k jednoduchosti a nenáročnosti. Výkladová část ve formě přednášky neobsahuje odborně obtížný text, proto program může fungovat i pro vyšší ročníky základních škol. Paradoxně – v tom lze také spatřovat další přidanou hodnotu projektu už vzhledem k tomu, že textovou část není třeba stylisticky zkracovat či jakkoli redukovat. Formulačně je program zcela adekvátní.

e) Pokud je program určen pro pedagogy, jsou z hlediska andragogiky zvoleny odpovídající formy výuky?

Program není primárně určen pro pedagogy, přesto však *Metodika pro učitele* představuje učebnicovou příručku, z které by pedagogové mohli ve své praxi vycházet.

f) *Je v programu zvolena a realizována vhodná forma motivace cílové skupiny?*

Motivace je poněkud slabší, protože sice se teoreticky zdůrazňuje důležitost problematiky pro běžný život jedince (kritické myšlení, krizová komunikace), ale motivuje se tu jen prostřednictvím úkolů. Absentují zde další možnosti motivace (např. exkurze, workshopy, návštěvy výstav apod.). Vhodná by byla třeba návštěva soudního jednání, které řeší porušení občanského či trestního práva a které vyplynulo z nezvládnuté strategie mezilidské komunikace. Další způsoby motivace jsou ponechány výhradně na vyučujícím, tj. na způsobu, jak šikovně či obratně bude pracovat s pracovním listem nebo s pracovním sešitem.

g) *Jsou využity vhodné aktivizační metody?*

Program s aktivizujícími metodami dopředu počítá a prakticky je uplatňuje. Mělo by jít o metody, které kladou důraz na samostatnou práci žáků, samozřejmě ve spolupráci s učitelem. Aktivizační metody směřují k tomu, aby se studenti na základě přímé zkušenosti naučili mnohem více než při jednostranném použití tradičních, frontálních metod. Nacházíme zde diskusi, skupinovou práci – badatelskou metodu. Možná bych více využil tzv. projektovou metodu či zážitkové učení, např. při praktické demonstraci zážitkového učení v rámci tvořivé dramatiky využívající modelovou scénku s herním prvkem. Dále zařadit třeba i časově nerozsáhlou, ale tematicky zaměřenou besedu s vyhodnocením, tj. s někým, kdo nezvládl krizovou komunikaci a podařilo se mu ji překonat. Celkově jsou však aktivizační metody na patřičné úrovni.

h) *Jsou v programu využívány vhodné didaktické pomůcky?*

V programu není přesně uvedeno, které didaktické pomůcky se budou užívat. V podstatě je program ani nevyžaduje. Nepracují s nimi ani pracovní listy a sešity či *Metodika pro učitele*. Lze předpokládat třeba powerpoint či využití tabletu. Ideální pro program by bylo použití kamery: např. natočit scénku, při níž dojde ke krizové komunikaci a pak zpětně rozfázovaně vyhodnotit, kdo chybu zavinil, kdy se stala apod. Ke každému tematickému bloku by bylo třeba uvést konkrétní didaktické pomůcky, např. popisovač, tabuli, whiteboard apod. Třeba však konstatovat, že program může být úspěšně realizován (z hlediska své koncepce) i bez těchto didaktických pomůcek.

i) *Je metodika programu zpracována na potřebné didaktické úrovni?*

Pracovní listy postrádají, jak jsme již uvedli, správné odpovědi. Převládají zde otevřené odpovědi (jejich efektivita souvisí s tím, jak student pochopil otázku a co je schopen kompetentně soudit o dané věci). Metodické kroky jsou však detailně popsány a vztaženy ke každému tematickému bloku. Ve výkladové (teoretické) části by bylo vhodné grafické odlišení základního a doplňujícího (alternativního) učiva. Rovněž pracovní sešity by měly mít správné odpovědi.

j) *Obsahuje program všechny potřebné materiály, prezentace, odborné texty, baterie příkladů dobré praxe, seznam doporučené literatury, internetové odkazy, klíče k listům úkolů, křížovek, kvízů, poznatky z ověření v praxi atd.?*

Po této stránce projektu podle mého názoru nelze nic vytknout. Je tu pestrá a funkčně využitá kombinace materiálů: především oceňuji zařazení křížovky s tajenkou, doplňování, přiřazování, kroužkování, zatrhávání apod. (ale postrádám např. jednoduchý znalostní text), tabulky, obrázky, fotografie, schematizované piktogramy. Pro exaktní, jednoznačnou demonstraci kteréhokoliv tematického „minibloku“ je vhodné např. užití grafu s dvěma veličinami. Rovněž je zde uvedena základní odborná literatura, což někdy u učebních materiálů nebývá zvykem. Avšak doplnil bych do

tohoto seznamu i nějakou jazykovědnou příručku, neboť do ní především spadá problematika verbální a nonverbální komunikace, a nikoli jen psychologické či sociálně-právní tituly.

k) *Jak hodnotíte celkovou didaktickou úroveň programu?*

Celková didaktická úroveň je solidní a nepokulhává za nespornou odborností programu, který je uplatněn v *Metodice pro učitele*. Kapitoly či výklady k jednotlivým tematickým blokům mají stejnou strukturu (pokud tam ovšem není vysvětleno, co je a co není důležité) a logickou návaznost. Formulačně projekt odpovídá široce vymezené cílové skupině – v tom je jeho jistá výhodnost a univerzálnost. Autorka má schopnost srozumitelného výkladu a v celém projektu realizuje pestrou kombinaci aktivizačních metod i tradičních postupů. Zvolené příklady jsou ilustrativní a relevantní pro zpracování dané problematiky. V pracovních sešitech se uplatňuje samostatná práce studentů, chybí však zpětná vazba, např. správné vyhodnocení otázek. Jde však o zanedbatelný detail, který nesnižuje vysokou didaktickou úroveň celého projektu.

Případné další komentáře/poznámky k programu

Projekt vysoké úrovně vykazuje didaktickou provázanost s jednotlivými tematickými okruhy. Má všechny obsahové a formální náležitosti a lze předpokládat, že bude úspěšně realizovatelný v praxi. Předchozí dílčí doplňky nemají striktní charakter, jsou jen alternativním komentářem k eventuálnímu vylepšení grafické a obsahové podoby pracovních listů a sešitů.

Potvrzují soulad tohoto programu se zaměřením výzvy, se strategickými dokumenty, s pojetím Kompetencí pro demokratickou kulturu a s požadavky na výstupy aktivity č. 7, které jsou uvedeny v Pravidlech pro žadatele a příjemce – specifická část (navazující dokument výzvy Budování kapacit pro rozvoj škol II). Program je zpracován kompletně a je na potřebné odborné a didaktické úrovni.

	Jméno, příjmení, titul	Datum a místo	Podpis
Zpracoval/a	prof. PhDr. Miloš Zelenka, DrSc.	30. 11. 2020, Praha	